



МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Полтавський державний медичний університет
Coventry University (Велика Британія)
Universidad de La Rioja (м. Логроньо, Іспанія)
Uniwersytet Rzeszowski (Республіка Польща)
Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir" (м. Бухарест, Румунія)
Харківський національний медичний університет
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького
Буковинський державний медичний університет (м. Чернівці)
Львівський національний університет природокористування
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ЗБІРНИК СТАТЕЙ **VII Міжнародної науково-практичної конференції** **«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВІСТИКИ,** **ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ, ПСИХОЛОГІЇ І** **ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ»**

24-25 листопада 2022 року

Полтава
2022

ББК 74.58+81.2

УДК 378.6

ISBN 978-617-7915-81-1

Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: збірник статей VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 24-25 листопада 2022 р.). Полтава : Вид-во “Астрая”, 2022. 275 с.

У збірнику представлено статті вітчизняних і зарубіжних науковців, в яких висвітлюються різноманітні проблеми сучасної лінгвістики, психології та педагогіки вищої школи, зокрема, медичної.

Для керівників і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, магістрантів, аспірантів, докторантів, а також усіх, хто цікавиться широким колом теоретичних і практичних питань, пов'язаних зі сферою вищої освіти.

Автори публікацій несуть відповідальність за дотримання авторського права, точність цитування, достовірність наведених фактологічних даних, граматичні та стилістичні помилки.

BBC 74.58+81.2

UDC 378.6

ISBN 978-617-7915-81-1

Topical Issues of Linguistics, Professional Linguodidactics, Psychology and Pedagogy of Higher Education: Proceedings of the 7th International Conference (Poltava, 24-25 November 2022). Poltava : “Astraya”, 2022. 275 p.

The Book of Proceedings presents articles by Ukrainian and foreign scientists, with a focus on various problems of modern linguistics, psychology and pedagogy of higher education, in particular, medical education.

The Book is intended for administrative authorities and academic staff of higher education institutions, master students, postgraduate students, postdoctoral students, as well as everyone who is interested in a wide range of theoretical and practical issues related to the field of higher education.

The authors of the publications are responsible for the copyright observance, accuracy of the given factual data, grammatical and stylistic errors.

засобів освіти. Так традиційна парадигма пов'язана з моральними цінностями, які спираються на релігійні, сімейні, колективні традиції. Як основні цінності тут визнаються взаємодопомога, повага до старших, сімейність, самопожертву, мужність, старанність, скромність, благочестя, цнотливість, любов до ближніх, патріотизм, честь тощо. Модернізаційна парадигма на основі уявлень про провідну роль розуму, досвіду та науки у соціальному житті орієнтована на матеріальний успіх, індивідуалізм і підприємливість. Професійність, компетентність, ощадливість, поміркованість, чесність, порядність, відвертість, рішучість, незалежність, оптимізм, активна життєва позиція – це її провідні цінності.

Сьогодні перебуває у стадії формування так звана постсучасна парадигма. Її особливістю є те, що в неї немає фундаменту для побудови чіткої ієрархії моральних цінностей. Її основними цінностями є плюралізм, толерантність, мультикультуралізм, прагнення компромісу, практичність, автономність суб'єкта, самовизначення, свобода обміну інформацією, збереження довкілля. Освіта ж на цьому етапі стає масовою, швидко комп'ютеризується і диференціюється.

При визначенні освітніх стратегій в освітньому процесі можна виділити ціннісну спрямованість на духовний та моральний розвиток учасників освітнього процесу та характер відносин у системі «освіта – суспільство». Розглядаючи під зазначеним кутом зору проблеми впровадження сучасної парадигми освіти в Україні, відзначимо, що окрім чинників цивілізаційного рівня, вони обумовлюються трансформацією українського суспільства в усіх його вимірах. Політичний, економічний та соціальний контекст реалій нашої освітянської системи з її національними особливостями, обумовлений незрілістю демократії, ринкової економіки (а тепер і війною), робить шлях реалізації нової парадигми системи освіти тернистим. Водночас, «реформування системи освіти надто відповідальна справа не лише з тієї причини, що інститут освіти є базовим для суспільної організації в цілому, оскільки ретранслює ключові знання та цінності, а й тому, що зміна механізмів та засобів ретрансляції, векторів її спрямування і як наслідок – мети, приведе у кінцевому рахунку до зміни якісних характеристик суспільства, оскільки, змінюючи систему освіти, ми змінюємо образ людини і загалом образ спільноти в цілому»[3].

Не претендуючи на вичерпне дослідження проблем етики освіти як прикладної дисципліни, ми мали на меті наголосити на необхідності етичного аналізу системи освіти, адже чіткі ціннісні підстави для сучасної освіти з'являться лише в тому випадку, якщо буде сформовано нову базову парадигму, адекватну сучасним моральним викликам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. Філософія освіти XXI ст.: у пошуках перспективи. *Філософія освіти*. 2006. №1(3). С. 6-12.
2. Головіна Н.І. Моральні проблеми сучасного суспільства і статус етики / Н.І. Головіна . *Філософські обрії* : *Наук.-теорет. журн. / Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; НАН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка*. Вип. 38. К. ; Полтава, 2017. С. 112-121.
3. Нападиста В.Г. Етика освіти: до постановки проблеми. [Електронний ресурс]. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/1005.pdf> (дата звернення 4.11.2022 р.)

УДК 378 : 614. 25 : 616. 31

**Т.О. Петрушанко, Н.М. Іленко, Н.В. Іленко-Лобач,
І.Ю. Литовченко, Е.В. Ніколішина**
Полтавський державний медичний університет, Україна
**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ-
СТОМАТОЛОГІВ**

Компетентність фахівця - складна інтегрована характеристика особистості, яка зумовлює її здатність до реалізації власного потенціалу для успішної діяльності у професійній та соціальній сфері. Показником професіоналізму і фахової майстерності є професійна компетентність майбутніх лікарів-стоматологів, основа формування якої - базова медична освіта. Професійна компетентність, як поєднання високого рівня теоретичної підготовки та здатності до її реалізації під час практичної діяльності, концентрує в собі організаційно-правові, загально-медичні, психолого-педагогічні, соціально-комунікативні, морально-етичні та науково-технічні аспекти компетентності. Питання професійної компетентності є актуальним та надзвичайно важливим у контексті підвищення конкурентоспроможності наших фахівців на світовому ринку, а також конкуренції поміж самими фахівцями.

Ключові слова: професійна компетентність, якість освіти, базова освіта, теоретична підготовка, практична діяльність.

The competence of a specialist is a complex integrated personality characteristic, which determines individual ability of realizing personal potential for successful activity in the professional and social sphere. The professional competence of future dentists is an indicator of professionalism and expertise. Fundamental medical education is the basis of professional competence formation.

Professional competence, as a combination of a high level of theoretical training and the ability to implement it during practical activity, concentrates organizational-legal, general-medical, psychological-pedagogical, social-communicative, moral-ethical and scientific-technical aspects of competence. The issue of professional competence is relevant and exceptional in the context of increasing the competitiveness of our specialists in the world, as well as competition between the specialist markets themselves.

Key words: professional competence, quality of education, fundamental education, theoretical training, practical activity.

Забезпечення відповідної якості підготовки фахівців для медичної галузі є одним із пріоритетних завдань для закладів вищої освіти. Підготовка майбутніх лікарів – стоматологів передбачає формування низки компетентностей, в тому числі професійних. Термін «компетентність» походить від англійського слова «competence», який можна перекласти як «повноваження», «знання», «уміння», «професіоналізм». Згідно з тлумачним словником компетентність як і термін «компетентний» – це «сукупність знань і умінь, які необхідні для здійснення діяльності: уміння проводити аналіз власної діяльності, передбачати наслідки, використовувати інформацію» [1, с. 276].

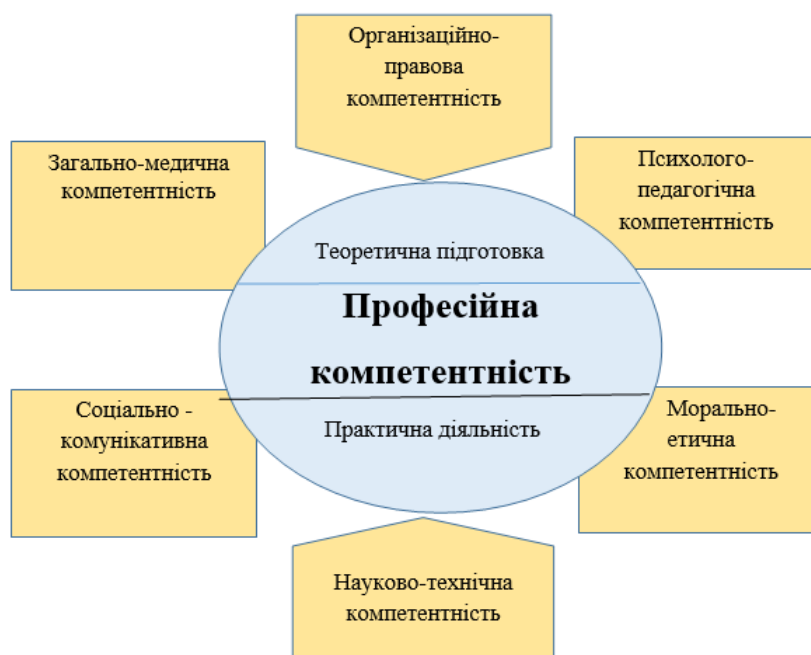
Компетентність фахівця є складною інтегрованою характеристикою особистості, яка зумовлює її здатність до реалізації власного потенціалу (знань, умінь, досвіду, особистісних якостей) для успішної діяльності у професійній та соціальній сфері, усвідомлюючи соціальну значимість і особистісну відповідальність за результати цієї діяльності, необхідність її постійного удосконалення в умовах динамічного світу [2, с. 41–44].

Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх медичних фахівців полягає в набутті та розвитку у здобувачів під час навчання набору ключових, загально-галузевих та предметних компетентностей, які визначають їх успішну професійну діяльність. Головними компонентами професійної компетентності є здатність набувати і використовувати знання, інтегрувати їх за допомогою клінічного мислення, а також реалізовувати і передавати у процесі комунікації з пацієнтами і колегами, керуючись морально-етичними принципами. Тобто професійна компетентність майбутніх лікарів-стоматологів – це повноцінна теоретична й практична підготовка, готовність здобувачів до здійснення професійної діяльності. Студенти повинні не

лише брати активну участь у процесі сприйняття та засвоєння знань, а й бути спроможними застосовувати вивчене на практиці, творчо переосмислювати, співвідносити здобуті результати з перспективами своєї майбутньої діяльності, бути конкурентноспроможними, успішними, володіти самоменеджментом та самомаркетингом.

Звідси випливає, що компетентність є раціональним поєднанням знань, здібностей (здатностей) і готовності до діяльності, орієнтованих на самостійну участь особи в навчально-пізнавальному процесі й подальше успішне використання у професійній діяльності. Готовність, як психологічний стан особи, визначається не тільки наявністю відповідних мотивів, а й зацікавленням ставленням до майбутньої діяльності, як привабливої діяльності. Здатність тлумачать як психічний та фізичний стан особи, якій притаманні процеси цілепокладання, планування, контролю, оцінки та рефлексії. Крім того здатність передбачає компоненти психологічної оснащеності, які, зокрема, сформувалися завдяки попередньому досвіду стійкими способами діяльності (можуть формуватися і змінюватися в процесі навчання) [3, с. 24, с.41; 4, с.45-51].

Загально-медична компетентність передбачає, що здобувачі/студенти повинні оволодіти знаннями щодо законодавства (трактування основних положення та статусів законодавства МОЗ України), фундаментальних (природничі та суспільні) та клінічних наук з питань охорони здоров'я населення. Важливим є формування орієнтованості на професію (мотивація лікаря до спеціалізації з метою допомоги іншим, усвідомлення власної відповідальності, усвідомлення важливості професії).



Психолого-педагогічна компетентність передбачає, що здобувачі/студенти повинні засвоїти наступні знання та уміння з психопрофілактичної роботи (пропаганда здорового способу життя на власному прикладі, запобігання особистісним і груповим негативним психологічним явищам) педагогічної діяльності (систематичне проведення занять з молодшим персоналом), а також свідомо планувати свою майбутню професійну освіту. До цієї компетентності можна віднести і культурну компоненту (повага до культури власної країни та субкультур, які розвиваються на території, здатність лікаря ефективно працювати з пацієнтами інших культур та національностей, відсутність упередженості).

Соціально-комунікативна компетентність відображає можливості лікарів – стоматологів до спілкування всередині колективу, навички організації та керівництва,

особисті лідерські якості, вміння соціальної взаємодії (розуміння почуттів, бажань і думок інших, врахування чужої точки зору при прийнятті рішення, корекція власної поведінки відповідно до прийнятних у суспільстві стандартів поведінки, повага до пацієнтів, особливо у контексті взаємодії з усією родиною). Комунікативний компонент - вміння слухати та розуміти інших, а також уміння висловлювати свою думку, повага у спілкуванні, подолання комунікативного бар'єру та робота в команді (вміння співпрацювати з пацієнтом задля з'ясування діагнозу, вміння співпрацювати з іншими співробітниками).

Морально-етична компетентність відображає морально-статусні відносини лікарів, передбачає наявність патріотичних морально-етичних знань та цінностей. Вона формує у здобувачів відповідальність перед собою та іншими (дотримання лікарем етичних стандартів поведінки при роботі з пацієнтом), ціннісні орієнтації та особистісні сенси, завдяки яким вони на практиці будуть керуватимуться принципами совісті та співчуття, любові до Батьківщини, самопожертви, бачитимуть у пацієнтові особистість, а не матеріал для заробляння коштів.

Організаційно-правова компетентність передбачає організацію виконання управлінських рішень, розвиток лідерських якостей та забезпечує формуванню «надійності» лікаря (чітке виконання лікарем своїх обов'язків згідно з визначеними протоколами, нормативними актами, інструкціями щодо професійної діяльності). Організаційна компонента включає саморозвиток та здатність до адаптації (виставлення перед собою нових цілей та їх досягнення, постійне навчання та саморозвиток лікаря, зокрема щодо способів взаємодії з пацієнтами, нових соціальних стандартів, здатність швидко адаптуватися у незвичайних ситуаціях, формувати стресостійкість лікаря).

Науково-технічна компетентність сприяє у проведенні наукових досліджень у галузі медицини та впровадження їх результатів у практичну діяльність, наявність знань комп'ютерної техніки, можливостей застосування її для діагностики та надання стоматологічної допомоги.

Формування професійної компетентності лікаря-стоматолога здійснюється через зміст освіти, яка містить не лише теоретичну частину, але й практичну, що сприяє формуванню професійних навичок й умінь, які формуються у процесі опанування предмета, а також за допомогою активної самостійної роботи здобувача вищої освіти.

Отже, професійна компетентність майбутніх лікарів-стоматологів – **показник професіоналізму і фахової майстерності, основою формування яких є базова медична освіта**. Питання професійної компетентності є надзвичайно важливим у контексті підвищення конкурентоспроможності наших фахівців на світовому ринку, а також конкуренції поміж самими фахівцями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балла М. І. Новий англо-український словник: понад 140 000 слів та словосполучень. Київ, Україна: Чумацький шлях, 2006, 576 с.
2. Драч І. Компетентність фахівця як теоретична проблема. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 3. С. 41–44.
3. Мигаль А., Грамбовецька Н., Єрьоменко Н. та ін. Компетентісний підхід у медичній освіті. Методичний посібник. – Українсько-швейцарський проєкт «Розвиток медичної освіти», 2021. – 76 с.
4. Стрельников В.Ю., Іленко Н.М., Литовченко І.Ю., Ніколішина Е.В. Навички викладача-фасилітатора для формування професійних компетентностей лікарів-стоматологів в умовах комп'ютерно-орієнтованої освіти.- Імідж сучасного педагога, 2021.- С.45-51.

Пелипенко О.В., Малик С.В., Павленко С.М., Челішвілі А.Л., Півень Ю.М., Гончаров А.В., Ковальов О.С., Чіп Є.Е. Лінгвістичні засади формування майбутнього лікаря хірургічного профілю	184
Пера-Васильченко А.В., Головіна Н.І., Ряднова В.В., Олефір І.С. Етичний аспект сучасної освітньої парадигми	187
Петрушанко Т.О., Іленко Н.М., Іленко-Лобач Н.В., Литовченко І.Ю., Ніколішина Е.В. Формування професійної компетентності майбутніх лікарів-стоматологів	190
Попова І.Б., Васильєва К.В., Безега О.І., Ємченко Я.О. Переваги дистанційного навчання серед здобувачів вищої медичної освіти в умовах сьогодення.....	194
Приходько Я.М., Ефендієва С.М., Гаврильєва К.Г. Використання інтерактивної дошки JAMBOARD під час проведення дистанційних занять.....	196
Русалкіна Л.Г., Станчак С.Ю. Оволодіння англомовною фаховою термінологією студентами медичних закладів вищої освіти.....	198
Савицька Т.В., Владимірова В.І. Критичне читання на заняттях з української мови як іноземної	199
Szast M. Analysis of the socio-demographic characteristics of Krakow singles participating in the research	202
Сидоренко О.В., Козиряцька С.А. Гуманітарна складова в освіті як чинник формування світоглядних позицій студентської молоді	206
Синиця В.Г., Беляєва О.М. Дериваційна продуктивність грецького префікса συν-/συν- у медичній термінології (на матеріалі анатомічних, фармацевтичних і клінічних термінів).....	210
Скікевич М.Г., Волошина Л.І., Стебловський Д.В. Контроль, перевірка та оцінка знань студентів на кафедрі хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії	213
Скрипніков А.М., Герасименко Л.О., Ісаков Р.І., Животовська Л.В., Рудь В.О. Навчання методам психодіагностики лікарів-інтернів фаху «Психіатрія»	216
Slipchenko L.B., Bieliaieva O.M., Lysanets Yu.V., Prykhod'ko Ya.M. Practical Suggestions for Developing Student Motivation: Peculiarities of Teaching/Learning Processes.....	219
Смаглюк Л.В., Воронкова Г.В., Карасюнок А.Є., Куліш Н.В., Ляховська А.В. Базові знання з ортодонції у формуванні професійних навичок у іноземних студентів англомовної форми навчання	221
Телеки М.М. Антропоморфні терміни-метафори в психіатричній термінології...	224
Ткаченко П.І., Лохматова Н.М., Попело Ю.В., Білоконь С.О., Доленко О.Б., Коротич Н.М., Резвіна К.Ю. Особливості психоемоціональних аспектів спілкування в медичному соціумі	228
Трофименко А.О. Формування іншомовних навичок у майбутніх фахівців за допомогою онлайн технологій в умовах дистанційного навчання.....	231
Тукова Т.В. Вихідні займенники в чужоземній аудиторії	234
Уваркіна О.В. Філософська архітектоніка військової освіти	236
Филенко Б.М., Ройко Н.В., Старченко І.І., Черняк В.В., Проскурня С.А. Самостійна робота в системі вищої медичної освіти	238
Hristea M. Grammatik – Übersetzung – Methode im Fremdsprachenunterricht.....	243
Цапенко Ю.П., Ільченко М.М. Використання технологій в освітньому процесі на кафедрі внутрішньої медицини №3 з фтизіатрією з предмету фтизіатрія.....	247